

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ ДО ПРАВА ЄС

Анатолій Кодинець

*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу промислової власності та комерціалізації
об'єктів інтелектуальної власності
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України,
завідувач кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
ORCID 0000-0002-0954-1474*

У статті досліджуються особливості правової охорони комерційної таємниці за законодавством України та у праві ЄС, проводиться огляд практики правозастосування у сфері захисту прав на комерційну таємницю у контексті гармонізації національного законодавства з правом ЄС, визначаються недоліки правового регулювання зазначеної сфери суспільних відносин. На підставі проведеного аналізу та з урахуванням зарубіжного досвіду формулюються висновки і пропозиції з удосконалення національної системи правового регулювання відносин у сфері отримання, використання та розкриття комерційної таємниці.

Ключові слова: комерційна таємниця, ноу-хау, недобросовісна конкуренція, право ЄС

Постановка проблеми. Активізація підприємницької діяльності, зростання рівня інформатизації суспільства зумовили підвищення ролі та значення інформації в усіх сферах життєдіяльності людини. В умовах конкуренції володіння комерційно цінною інформацією дає переваги на ринку і змогу отримання значних прибутків. Комерційна таємна інформація стає цінністю для її володільця та потребує надійної охорони, правовий режим якої унеможлиблював би випадки неправомірного отримання, використання та розкриття комерційної таємниці, забезпечував можливість притягнення винних осіб до відповідальності за порушення прав на таємницю. У країнах ЄС комерційна таємниця є одним із цінних нематеріальних активів, що перебуває під надійним захистом від випадків її неправомірного отримання, використання чи розкриття. Відтак з огляду на реалізацію євроінтеграційного напрямку розвитку національного державотворення також виникає нагальна потреба нормативного вдосконалення правоохоронного механізму у галузі комерційної таємниці.

Літературний огляд. Проблематика охорони прав на комерційну таємницю як на національному рівні, так і крізь призму законодавства ЄС була предметом наукового дослідження українських науковців, зокрема Г. О. Андрощука, О. Ф. Дорошенка, М. В. Дубняк, В. В. Дмитренко, Ю. М. Капіци, О. В. Кохановської, Ю. В. Носіка,

І. Є. Якубівського та інших учених. Водночас, з огляду на євроінтеграційні засади розвитку національного законодавства, оновлення законодавства ЄС у цій сфері та формування практики його застосування, а також потребу розроблення та впровадження національної системи правової охорони комерційної таємниці з урахуванням кращих практик держав-членів ЄС, зазначена проблематика лише частково була предметом дослідження представників національної правової доктрини, що зумовлює актуальність цієї публікації.

Метою дослідження є розгляд особливостей правової охорони комерційної таємниці за законодавством України та правом ЄС, аналіз правозастосовної практики у сфері захисту прав на комерційну таємницю, формулювання з урахуванням зарубіжного досвіду висновків і пропозицій з удосконалення національної системи правового регулювання відносин щодо отримання, використання та розкриття комерційної таємниці.

Виклад основного матеріалу. У чинному законодавстві України система охорони прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю наразі перебуває на етапі свого формування та розвитку. Норми, що спрямовані на забезпечення правової охорони комерційної таємниці, закріплені у нормативно-правових актах різної юридичної сили та галузевої належності, зокрема:

- у положеннях Цивільного кодексу України (далі — ЦК України) [1], глави 46 «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю» (ст. ст. 505–508);
- у ст. ст. 16–19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [2], якими віднесено до актів недобросовісної конкуренції неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Охорона прав на комерційну таємницю забезпечується також засобами кримінального права (зокрема, ст. ст. 231, 232 Кримінального кодексу України (далі — КК України) [3], що встановлюють кримінальну відповідальність за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю; за розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках.

Спеціальний закон, що забезпечував би охорону прав на комерційну таємницю, визначав правовий механізм набуття, використання та припинення суб'єктивних прав на неї, наразі відсутній. На підзаконному рівні визначено лише перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 року № 611 [4], який, однак, не забезпечує необхідний рівень правового регулювання відносин з охорони комерційної таємниці в Україні.

На міжнародному рівні охорона прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю забезпечується положеннями:

- ст. 39 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС), згідно з якою при забезпеченні ефективного захисту конкуренції, як передбачено ст. 10 власності Паризької конвенції, члени повинні надавати захист нерозкритої інформації та інформації, що надсилається до уряду та до урядових установ [5];
- ст. 158 Угоди про асоціацію, згідно з якою сторони забезпечують належне та ефективне виконання зобов'язань за міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності, учасниками яких вони є, зокрема за Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Для цілей цієї угоди права інтелектуальної власності включають охорону конфіденційної інформації та захист від недобросовісної конкуренції, як це передбачено ст. 10 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності [6].

Законодавством ЄС охорона прав на комерційну таємницю забезпечується Директивою 2016/943 від 8 червня 2016 року про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційних таємниць) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття (далі — Директива 2016/943) [7].

Аналіз законодавства держав-членів ЄС засвідчує, що значна їх кількість прийняла після 2016 року окремі національні закони з охорони комерційної таємниці (Швеція, Іспанія, Хорватія, Німеччина, Франція, Сербія, Словенія, Чорногорія, Ірландія, Угорщина, Фінляндія, Данія) [8].

Водночас у переважній більшості держав, у яких запроваджено нормативне регулювання відносин щодо комерційної таємниці на рівні окремого законодавчого акта, він, як правило, має назву — закон (акт) про комерційні таємниці (Trade Secrets Act; Law on Trade Secrets Law) або закон про охорону комерційних таємниць (Law on the Protection of Trade Secrets) [9].

Лише в окремих державах спеціальний закон має більш складну назву. Зокрема у Швеції — Правила доступу до інформації та про таємність [10], в Ірландії — Акт захисту від нерозголошення [11], у Хорватії — Акт про охорону нерозкритої інформації з ринковою вартістю [12]. У Нідерландах повна назва акта про охорону комерційної таємниці охоплює також посилання на директиву ЄС 2016 року [13].

Лише в окремих державах ЄС зазначені відносини регулюються законодавством про захист від недобросовісної конкуренції (Чехія [14], Албанія [15], Румунія [16]) або загальним законодавством про промислову власність, зокрема кодексом промислової власності (Португалія [17], Італія [18]) або законом про промислову власність (Польща [19]).

У законодавстві ЄС захист прав на комерційну таємницю базується на Директиві 2016/943, відтак реалізація євроінтеграційних засад розвитку державотворення України зумовлює потребу розроблення та прийняття з урахування положень Директиви 2016/943 національного закону щодо захисту прав на комерційні таємниці.

Аналіз національної судової практики захисту прав на комерційну таємницю засвідчує, що у значній кількості випадків суди ухвалюють рішення про відмову у задоволенні позову з огляду на відсутність достатніх доказів, які свідчили б про порушення прав на комерційну таємницю. Прикладом подібного вирішення спору щодо захисту прав на комерційну таємницю є постанова Верховного Суду від 28 лютого 2019 року у справі № 752/5775/16-ц [20]. Підставою для відмови у задоволенні позову про захист прав на комерційну таємницю стало недоведення позивачем факту вжиття необхідних та достатніх заходів щодо збереження ознак її секретності.

Водночас в Україні наявна практика захисту прав на комерційну таємницю через призму законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у діяльності Антимонопольного комітету України, законність рішення якого було надалі підтверджено Верховним Судом (рішення Тимчасової адміністративної колегії Антимонопольного комітету України № 30-р/тк від 13 грудня 2018 року та постанова Верховного Суду від 23 листопада 2020 року, справа № 910/1759/19 щодо оскарження вказаного рішення [21]). Зазначеним рішенням Антимонопольного комітету України було визнано вчинення правопорушення у вигляді неправомірного використання комерційної таємниці та було накладено штраф на суб'єкта господарювання, заснованого колишніми працівниками володільця прав на комерційну таємницю.

У ЄС захист комерційної таємниці є особливо деталізованою правовою сферою, яка покликана охоплювати широке коло справ, а тому окремі проблеми процесу правозастосування в її межах залежать від контексту справи. Наразі Суд справедливості Європейського Союзу (СЄУ) не надав роз'яснень щодо істотних положень директиви про комерційну таємницю. На сьогодні СЄУ мав можливість тлумачити положення цієї директиви лише *obiter* (дотично) стосовно доступу до документів відповідно до правил державних закупівель (*Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras v UAB* [22]; *Antea Polska S.A. v Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie* [23]) та заявок на отримання дозволу на продаж лікарських засобів (*Parl Pharma GmbH v. European Medicines Agency* [24]).

Аналіз судової практики розгляду та вирішення спорів з приводу захисту прав на комерційні таємниці національними судами держав-членів ЄС викладено у звіті

«Тенденції захисту прав на комерційні таємниці в ЄС» Відомством з інтелектуальної власності ЄС (EUIPO), підготовленому у 2023 році відповідно до ст. 18 Директиви 2016/943 від 8 червня 2016 року про захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації (комерційних таємниць) проти їх неправомірного отримання, використання та розкриття [25]. Аналіз матеріалів зазначеного звіту свідчить, що в державах-членах ЄС у багатьох випадках суди (на відміну від національної судової практики розгляду та вирішення цієї категорії спорів) задовольняли позови про захист прав на комерційну таємницю.

У законодавстві України, ураховуючи досить фрагментарне нормативне регулювання відносин у сфері охорони комерційної таємниці, існує низка недоліків та суперечностей, що зумовлені різним характером та галузевою належністю норм щодо охорони комерційної таємниці.

По-перше, проблеми термінології потребують уніфікації. У законодавстві України застосовуються різні терміни для позначення нерозкритої комерційної інформації. Зокрема ЦК України, КК України, Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» використовують термін «комерційна таємниця», нормативне тлумачення якого є різним.

Згідно зі ст. 505 ЦК України комерційною таємницею є інформація, секретна в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якої вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

У Господарському кодексі України (далі — ГК України) (втратив чинність з 28.08.2025 р.) комерційною таємницею визнавалися відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання (ст. 36). Натомість Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [26] замість поняття «комерційна таємниця» застосовує категорію «ноу-хау», яку визначає як технічну, організаційну або комерційну інформацію, що отримана завдяки досвіду та випробуванням технології та її складових, яка: не є загальновідомою чи легкодоступною на день укладення договору про трансфер технологій; є istotною, тобто важливою та корисною для виробництва продукції, технологічного процесу та/або надання послуг; є визначеною, тобто описаною достатньо вичерпно, щоб можливо було перевірити її відповідність критеріям незагальновідомості та istotності. У свою чергу, Закон України «Про інвестиційну діяльність» [27] визначає ноу-хау як сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, проте не запатентованих.

Відтак важливим є забезпечення уніфікації термінології у різних нормативно-правових актах і визначення нормативного співвідношення категорій «комерційна таємниця» та «ноу-хау» у законодавстві України.

Основною для розуміння терміна «комерційна таємниця» можуть бути положення Угоди ТРІПС та дефініція у Директиві 2016/943. Зокрема згідно зі ст. 2 директиви комерційна таємниця — інформація, яка відповідає всім таким вимогам: є секретною у тому розумінні, що вона у цілому або в певній формі та сукупності її складових не є загальновідомою або легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якої вона належить, має комерційну цінність, оскільки є секретною; була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка правомірно контролює цю інформацію.

На нормативному рівні також необхідно визначити співвідношення термінів «комерційна таємниця», «ноу-хау», «нерозкрита комерційна інформація». Основою для

такого співвідношення повинні бути положення Директиви 2016/943. Як простежується, зокрема з назви директиви, ноу-хау і нерозкрита комерційна інформація трактуються в ЄС як різновиди комерційної таємниці. Зазначене потребує внесення відповідних змін до законодавства України, спрямованих на уніфікацію відповідної термінології та визначення відповідних видів комерційної таємниці (зокрема, нерозкритої комерційної інформації та ноу-хау).

По-друге, за змістом ст. 505 ЦК України комерційною таємницею повинна бути лише невідома інформація. Тобто факт відомості інформації припиняє чинність прав на комерційну таємницю. Водночас Угода ТРІПС передбачає, що умовою охорони нерозкритої інформації є відсутність загальновідомості чи доступності такої інформації. Згідно зі ст. 39 Угоди ТРІПС фізичні та юридичні особи повинні мати можливість захисту інформації, яка законно перебуває під їхнім контролем, від розкриття, придбання або використання іншими без їхньої згоди у такий спосіб, який суперечить чесній комерційній практиці, якщо така інформація є секретною у тому розумінні, що вона як єдине ціле або у точній конфігурації та поєднанні разом її компонентів, загальновідомих або доступних для осіб у колах, що звичайно мають справу з інформацією, про яку йдеться.

Положення щодо відсутності загальновідомості («generally known») як умови охорони комерційної таємниці закріплено також у наведеному вище понятті «комерційна таємниця» у Директиві 2016/943. Тобто охорона комерційної таємниці повинна зберігатися, якщо тотожні відомості отримані кількома особами незалежно одна від одної та якщо такі відомості є секретними та виконуються вимоги щодо відсутності їх легкодоступності.

Відтак виникає потреба внесення змін до ст. 505 ЦК України у частині визначення ознак комерційної таємниці та фіксації положення про відсутність загальновідомості інформації як умови її правової охорони.

По-третє, потребує уточнення суб'єктний склад відносин щодо використання комерційної таємниці. Згідно зі ст. 506 ЦК України майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю належать особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором.

Натомість у ст. 2 Директиви 2016/943 є поняття «володілець комерційної таємниці», під яким розуміється будь-яка фізична чи юридична особа, яка законно контролює комерційну таємницю.

Зазначений підхід потребує закріплення у національному законодавстві з урахуванням відповідних змін до змісту майнових прав на комерційну таємницю, щодо якого Директива 2016/943 застосовує категорію «контроль» (на відміну від положень ч. 2 ст. 506 ЦК України, у якій визначено належність майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю особі, яка правомірно визначила інформацію комерційною таємницею, якщо інше не встановлено договором).

Ще однією проблемою нормативної охорони прав на комерційну таємницю є визначення переліку інформації, що не може охоронятися як комерційна таємниця.

Наразі Перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 611 від 9 серпня 1993 року, розроблений, як зазначено у постанові, відповідно до Закону України «Про підприємства в Україні». Цей закон втратив свою чинність з прийняттям ГК України (втратив чинність з 28.08.2025 р.). Відтак ще з 2004 року виникла потреба в оновленні відповідного переліку відомостей, що не можуть бути комерційною таємницею. У ч. 2 ст. 505 ЦК України також визначено, що комерційною таємницею можуть бути відомості технічного, організаційного, комерційного, виробничого та іншого характеру, за винятком тих, які відповідно до закону не можуть бути віднесені до комерційної таємниці. Тобто перелік відомостей, що не можуть бути віднесені до комерційної таємниці, повинен бути визначений на рівні закону, а не у підзаконному акті, яким є постанова Кабінету Міністрів України № 611.

У законодавстві ЄС про охорону прав на комерційну таємницю важливе значення приділяється регламентації судових процедур, адже у процесі захисту прав на комерційну таємницю досить складно довести розмір заподіяних збитків унаслідок неправомірного розкриття чи використання комерційної таємниці. У ЄС для захисту прав на комерційну таємницю, як і у сфері захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, допускається можливість виплати компенсації замість відшкодування збитків.

Зокрема згідно зі ст. 14 Директиви 2016/943 держави-члени ЄС забезпечують, щоб компетентні судові органи на вимогу потерпілої сторони виносили рішення про те, щоб порушник, який знав або повинен був знати, що він вдається до неправомірного отримання, використання або розкриття комерційної таємниці, сплатив володільцеві комерційної таємниці збитки, які відповідають фактичній шкоді, завданій унаслідок неправомірного отримання, використання або розкриття комерційної таємниці. Крім того, компетентні судові органи можуть у певних випадках визначити збитки як одноразову суму на основі таких елементів, як, як мінімум, сума роялті або зборів, що підлягали б сплаті, якби порушник попросив дозволу на використання відповідної комерційної таємниці. Наразі у законодавстві України не передбачена можливість виплати компенсації за порушення прав на комерційну таємницю. Відтак імплементація норм директиви у національному законодавстві повинна забезпечити вказану правову можливість.

Отже, розгляд нормативних положень щодо охорони прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю у чинному законодавстві України засвідчує відсутність цілісного та системного регулювання відносин у зазначеній сфері. У законодавстві України лише формується система охорони прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю, а норми, що спрямовані на забезпечення регламентації вказаних відносин, закріплені у нормативно-правових актах різної юридичної сили та галузевої належності.

Наведене зумовлює потребу розроблення з урахування європейського досвіду та сучасних нормотворчих практик у сфері охорони комерційної таємниці держав-членів ЄС окремого нормативного регулювання відносин щодо захисту прав на комерційну таємницю на рівні спеціального закону, а також внесення відповідних змін до існуючого законодавчого регулювання зазначених відносин.

Вкажемо на вжиті заходи у цьому напрямі. Так, ще у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» від 5 листопада 2008 року № 1404-р [28] було констатовано, що законодавство з питань комерційної таємниці не є систематизованим, та було доручено розробити з урахуванням положень концепції, проект Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» і подати його до 1 лютого 2009 року на розгляд Кабінету Міністрів України. Зазначимо, що надалі проект Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» так і не був внесений на розгляд Верховної Ради України.

Фактично робота з розроблення законопроекту про захист комерційних таємниць розпочалася лише в умовах реалізації проголошеного курсу європейської інтеграції України. Так, відповідно до Плану заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2024 року № 133-р [29], було закріплено зобов'язання привести законодавство України у відповідність до актів права ЄС про авторське право та право промислової власності, а також про комерційну таємницю. У межах вказаного заходу передбачалося проведення дослідження питання про удосконалення застосування механізмів правової охорони права інтелектуальної власності на комерційну таємницю з урахуванням норм актів права Євросоюзу та кращих практик держав-членів ЄС. Результатом такого дослідження стала підготовка у 2024 році Аналітичної довідки УКРНОІВІ щодо відповідності законодавства України у сфері охорони прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю законодавству ЄС [8].

Водночас у звіті Єврокомісії «Україна 2024» від 30 жовтня 2024 року [30] було констатовано, що не відбулося жодних законодавчих змін, спрямованих на приведення законодавства у відповідність до Директиви про комерційну таємницю. Ураховуючи наведене, упродовж кінця 2024 – початку 2025 року було підготовлено проект Закону України «Про захист комерційних таємниць», положення якого були презентовані під час міжвідомчого обговорення у квітні 2025 року [31]. Насамперед вкажемо на євроінтеграційний характер законопроекту — він розроблявся з метою імплементації Директиви 2016/943 та спрямований на регулювання відносин щодо захисту комерційних таємниць, зокрема ноу-хау та нерозкритої бізнес-інформації, від їх незаконного (неправомірного) отримання набуття (одержання), використання та розкриття (розголошення), у тому числі захисту від недобросовісної конкуренції.

Передусім у проекті, як і у Директиві 2016/943, комерційну таємницю, пропонується розглядати через призму сукупності її ознак та визначати її як інформацію, що відповідає всім таким вимогам: є таємною у тому розумінні, що вона у цілому або в певній формі та сукупності її складових не є загальновідомою або легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якої вона належить, має комерційну цінність, оскільки є таємною, була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її таємності, вжитих особою, яка правомірно контролює цю інформацію.

У законодавстві ЄС комерційна таємниця не належить до об'єктів права інтелектуальної власності, її володілець не володіє сукупністю виключних прав, що зумовлює потребу перегляду правових норм щодо охорони комерційної таємниці на рівні ЦК України. Зокрема проектом пропонується виключити комерційну таємницю із законодавчо встановленого у ст. 420 ЦК України переліку об'єктів інтелектуальної власності та змінити назву глави 46 ЦК України «Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю» на «Права на комерційну таємницю». Окремою нормою у ЦК України пропонується закріпити положення щодо комерціалізації комерційної таємниці — права на комерційну таємницю можуть бути предметом зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних відносинах. Зазначений підхід у цілому відповідає Концепції оновлення ЦК України 2020 року [32], реалізація якої у сфері охорони комерційної таємниці передбачає закріплення норми, за якою особливості захисту прав на комерційну таємницю визначаються законом.

Упровадження норм Директиви 2016/943 в національну правову систему потребує також внесення відповідних змін до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Зокрема у проекті пропонується: змінити назву глави 4 закону (замість «Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці» на «Неправомірне отримання, використання та розкриття комерційної таємниці»); закріпити у положеннях цього закону норм бланкетного характеру, які мітять посилання на Закон України «Про захист комерційних таємниць»; виключити положення про визначення актом недобросовісної конкуренції таких дій, як схилення до розголошення комерційної таємниці як таких, що не передбачені європейським правом.

Висновки. Проведений огляд окремих засад гармонізації національного законодавства у сфері охорони прав на комерційну таємницю до права ЄС виявив потребу формування з урахування європейського досвіду та сучасних нормотворчих практик у сфері охорони комерційної таємниці держав-членів ЄС окремого нормативного регулювання відносин щодо охорони комерційної таємниці на рівні спеціального закону, а також внесення відповідних змін до існуючого законодавчого регулювання зазначених відносин. Зокрема у сфері захисту прав на комерційну таємницю законодавство України повинно відповідати вимогам Директиви 2016/943 та передбачати надійний захист прав на комерційну таємницю у судовому порядку та у діяльності антимонопольних органів, що забезпечить необхідний рівень гармонізації норм національного законодавства до права ЄС.

Перелік використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
2. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
4. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : постановва Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 25.08.2025).
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 25.08.2025).
7. Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure. OJ L 157, 15.6.2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0943> (дата звернення: 25.08.2025).
8. Аналітична довідка УКРНОІВІ щодо відповідності законодавства України у сфері охорони прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю законодавству ЄС. URL: https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/Analitichna-dovidka_komertsiina-taiemnytsia.pdf (дата звернення: 25.08.2025).
9. Undisclosed Information (Trade Secrets). Main IP Laws. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/results?subjectMatter=9&last=true> (дата звернення: 25.08.2025).
10. Regulation (2009:641) on the Access to Information and on Secrecy (as amended up to Regulation (2017:1248)), Sweden URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/17747> (дата звернення: 25.08.2025).
11. Protected Disclosures Act 2014 (Act No. 14 of 2014), Ireland URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21722> (дата звернення: 25.08.2025).
12. Act on the Protection of Undisclosed Information with Market Value (OG No. 30/2018), Croatia URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/18120> (дата звернення: 25.08.2025).
13. Trade Secrets Protection Act of 2018 (Act of October 17, 2018, Laying Down Rules for Implementing Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the Protection of Undisclosed Know-how and Business Information (Trade Secrets) Against their Unlawful Acquisition, Use and Disclosure). URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/3195> (дата звернення: 25.08.2025).
14. Act No. 143/2001 Coll. of April 4, 2001, on the Protection of Economic Competition and on Amendments to Certain Acts (as amended up to Act No. 262/2017 Coll.), Czech Republic URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/20150> (дата звернення: 25.08.2025).
15. Law No. 9121 of July 28, 2003, on Competition Protection, Albania URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/10580> (дата звернення: 25.08.2025).

-
16. Law No. 11 of January 29, 1991, on the Repression of Unfair Competition, Romania URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/8482> (дата звернення: 25.08.2025).
 17. Industrial Property Code (approved by Decree-Law No. 110/2018 of December 10, 2018, and amended by Decree-Law No. 9/2021 of January 29, 2021), Portugal URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21381> (дата звернення: 25.08.2025).
 18. Industrial Property Code (Legislative Decree No. 30 of February 10, 2005, as amended up to Law No. 102 of July 24, 2023), Italy. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/22344> (дата звернення: 25.08.2025).
 19. Act of June 30, 2000, on Industrial Property (amended up to Act of March 9, 2023), Poland. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/22308> (дата звернення: 25.08.2025).
 20. Постанова Верховного Суду від 28.02.19 р. у справі № 752/5775/16-ц. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/80304725> (дата звернення: 25.08.2025).
 21. Постанова Верховного Суду від 23.11.20 у справі № 910/1759/19. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C016318/> (дата звернення: 25.08.2025).
 22. Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras» v UAB; 17/11/2022, C-54/21. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=245661&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5514154> (дата звернення: 25.08.2025).
 23. Antea Polska S.A. v Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=268028&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5514154> (дата звернення: 25.08.2025).
 24. Pari Pharma GmbH v. European Medicines Agency 05/02/2018, T-235/15, URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199041&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=5514154> (дата звернення: 25.08.2025).
 25. TRADE SECRETS LITIGATION TRENDS IN THE EU. This report is produced in accordance with Article 18 of Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure. URL: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_in_the_EU/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_Study_FullR_en.pdf (дата звернення: 25.08.2025).
 26. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14 вересня 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
 27. Про інвестиційну діяльність: Закон України 18 вересня 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
 28. Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про охорону прав на комерційну таємницю» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 1404-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-2008-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
 29. План заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 лютого 2024 р. № 133-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.08.2025).
-

-
30. Commission staff working document. *Ukraine 2024 Report* URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf (дата звернення: 25.08.2025).
31. Вступ України до ЄС: впровадження європейського законодавства про комерційну таємницю, — обговорення в УКРХОІВІ. URL: <https://nipo.gov.ua/eu-ua-zakonodavstvo-pro-komertsijnu-taitemnytsiu/> (дата звернення: 25.08.2025).
32. Концепція оновлення ЦК України 2020. URL: <https://pravo.ua/wp-content/uploads/2021/01/Proekt-Konsercii-onovlennja-Civilnogo-kodeksu-Ukraini.pdf> (дата звернення: 25.08.2025).

Anatolii Kodynets

Doctor of Legal Sciences/Dr. Habil. (Law), Professor, Leading Researcher of Department of industrial property and commercialisation of intellectual property objects at the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Head of the Department of Intellectual Property and Information Law at the Educational and Research Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Legal basis for harmonisation of Ukrainian legislation on the protection of commercial secrets with EU law

The article examines the peculiarities of legal protection of commercial secrets under Ukrainian and EU law, reviews the practice of law enforcement in the field of protection of commercial secrets, and identifies shortcomings in the legal regulation of this area of social relations in the context of harmonisation of national legislation with EU law. Based on the analysis and taking into account foreign experience, conclusions and proposals are formulated to improve the national system of legal regulation of relations in the field of obtaining, using, and disclosing commercial secrets.

In particular, the article notes that in the current legislation of Ukraine, the system of intellectual property rights protection for trade secrets is currently in the stage of formation and development. The norms aimed at ensuring the legal protection of trade secrets are enshrined in regulatory legal acts of various legal force and industry affiliation.

Under EU law, the protection of trade secret rights is ensured by Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure. The article examines the peculiarities of legal protection of trade secrets under Ukrainian and EU law, reviews the practice of law enforcement in the field of trade secret protection in the context of harmonisation of national legislation with EU law.

Ukrainian legislation has a number of shortcomings and contradictions due to the different nature and sectoral affiliation of commercial secrecy rules. In view of the above, a draft Law of Ukraine ‘On the Protection of Trade Secrets’ was prepared, the provisions of which were presented during a public discussion in 2025. The draft law was prepared with the aim of implementing Directive (EU) 2016/943 of the European Parliament and of the Council of the European Union and is aimed at regulating relations regarding the protection of trade secrets, in particular, know-how and undisclosed business information, from their unlawful acquisition, use and disclosure, including protection against unfair competition.

Keywords: trade secret, know-how, unfair competition, EU law

*Рекомендовано засіданням відділу промислової власності і комерціалізації
об'єктів інтелектуальної НДІ інтелектуальної власності
(протокол № 9 від 22.08.2025 р.)*

Подано / Submitted: 25.08.2025
Доопрацьовано / Revised: 06.10.2025
Прийнято до публікації / Accepted: 08.10.2025